

šolstvo pa da ne more zagovarjati odprave nemškega jezika in nemške kulture.

Pri opisovanju slovenskih političnih bojev bi ne smeli ostati neomenjeni ostri spori z našimi tujejezičnimi sosedi. Tako so n. pr. sklicali štajerski Nemci 30. maja 1869 v Slov. Bistrico shod proti zedinjeni Sloveniji, proti čemur se je 30. oktobra 1868 bil oglasil že tudi štajerski deželni odbor; avgusta 1869 je bil napovedan za Célje javen nemški tabor, — ko so Nemci zvedeli, da jih bodo Slovenci preglasovali, so opustili javno zborovanje. Istočasno so bili hudi dnevi tudi na Kranjskem: radi dogodkov na Jančah in v Vevčah je bila cela dežela pokoncu. Ljubljanski občinski svet in »ustavno društvo« sta v svojih vlogah na razna ministrstva ljuto napadala in denuncirala Slovence in posebno še slovensko duhovščino, ki da je vsega kriva. Kranjski deželni odbor je zavračal očitke, klerus je pa pozival ljubljanski občinski svet, da nastopi z obložbo pred sodnijo. Take in podobne stvari so nedvomno za presojanje političnih dogodkov prav tako važne, kakor bi želeli, da nam pisatelj ni le z bibliofilno natančnostjo nabral različnih glasil, marveč da nam je nastanek in razvoj posameznih struj tudi pragmatično razložil. Včasih obvisi kaka trditev brez prave utemeljitve kar v zraku, n. pr. ona, da je bila l. 1898. dosežena sprava med »katoliško« in »narodno« stranko mrtvorojeno dete, porodne stroške pa da je plačala narodna stranka. — Zanimiva so poglavja o političnih dogodkih izza izbruha svetovne vojne. Z ozirom na način in okoliščine, pod katerimi je bila sprejeta naša ustava, je važna konstatacija, da krfska deklaracija statuirala za sprejetje kvalificirano večino, Pašić sam je predlagal tripetinsko; slično zahtevo je takoj ob prevratu stavil tudi hrvaški sabor in znane »upute« delegatom Nar. Veča so predvidevale dvetretjinsko večino. S pojmom osebne odgovornosti je vsekakor nezdržljivo, da državnik, ki je radi odklonitve svojih ukrepov demisijoniral, zopet sprejme isto mesto, češ, da potem ni več vezan na to, kar je prej podpisal (str. 122). To je lahko mogoče v ultra-absolutistični državi, kjer mora minister na povelje

ostati na svojem mestu, nikakor pa ne v demokratični državi. Slovenec bi imel za demisije te vrste drugačno mnenje in drugo ime.

Jos. Mal.

Dr. Iv. Lah: Začetki Slovenske Matice. — Ljubljana, 1921. M. 8°. Str. 72. Založila Slov. Matica.

Discu moramo priznati, da si za sestavo tega spominskega spisa k 50 letnici ene naših prvih kulturnih ustanov pač ni dosti glave belil: večalimanj dobro preplankane novice in članki iz »Matičnega« koledarja ter »Novic« za l. 1865, ki govorijo o ustanovitvi Matice, — pa evo ti, stvar je gotova! Niti toliko, da bi bil pregledal par letnikov »Novic« nazaj in vsaj te kolikor more popolno ekscerpiral; tu bi n. pr. med drugim našel dopis nekega J. Š., ki se je že l. 1830 (str. 172) toplo zavzemal, da se po vzorcu Čehov oštuje matica slovenska. Škoda papirja in denarja, s katerim bi mogla »Matica« kaj koristnejšega napraviti!

Mal.

Prilozi za književnost, jezik, istorijo i folklor, knjiga prva, izšla v Beogradu 1921. Urednik je Pavle Popović. Za nas zanimiv je članek Šime Urliča: Jeli »Télégraphe officiel des provinces illyriennes« izlazilo na srpsko-hrvatskom jeziku? Urlič pride do rezultata, da ne. Dr. Fr. Kos poroča o Grudnovi zgodovini Slovencev. O slovenski literaturi in bibliografiji poroča stalno Uroš Copic. List ima zelo bogat stvaren pregled tozadevne literature, kar ga dela posebno dragocenega.

Milenko D. Gjurić: 12 ex libris. Izd. čl. društvo zbiravev in prijateljev ex librisov. Uredil V. Rudl. Praha 1922.

Vsebuje 12 res brežhibno tiskanih in motivno ter dekorativno zanimivih lesorezov znanega jugoslovanskega grafika Gjurića.

Historična slovnica slovenskega jezika. Spisal + dr. K. Štrekelj, profesor slavistike na vseučilišču v Gradcu. Izdalo s podporo Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu Zgodovinsko društvo v Mariboru. 1922. Snopič 1.